

ČLANCI

INTERVJUI

ISTRAŽIVANJA

KNJIGE

ŽIVOT NE BI TREBAO STATI ZBOG TRAUME

Objavljeno: 20.12.2022

U posljednjem tekstu serije "Umjesto vojne, radna mobilizacija – novi migrantski radnici" pitamo se kako se naši novi sugrađani iz ratom pogođene Ukrajine nose s traumom rata iz kojeg su pobjegli. Prvi tekst u kojem smo smjestili probleme radnika i radnica iz Ukrajine u širi kontekst problema s kojima se suočavaju stranici radnici u Hrvatskoj možete pročitati [ovdje](#), a sljedeća tri u kojima donosimo iskustva ukrajinskih radnica koje rade u Hrvatskoj [ovdje](#), [ovdje](#) i [ovdje](#).

Kako smo već istaknuli u prijašnjim tekstovima u tematu, vrlo brzo nakon invazije i nakon što su izbjeglice počele pristizati u Hrvatsku formirao se diskurs o Ukrajincima i Ukrajinkama kao novoj radnoj snazi na našem tržištu rada. Međutim, vrlo malo se govorilo o pitanju traume i traumatizacije onih koji bježe od rata i odmah po dolasku u Hrvatsku uskaču u radnu odjeću.

Psihologinja **Dragana Knezić** je tijekom svog rada u Rehabilitacijskom centru za stres i traumu (RCT) radila na rehabilitaciji žrtava torture, kao i s Ukrajincima i Ukrajinkama koji su izbjegli iz rata.

Zanimalo nas je koju su konkretni problemi s kojima su se Ukrajinci i Ukrajinke s kojima je Knezić radila suočavali. "Oni dijele brojne probleme s drugim izbjeglicama, iako se uočavaju i neke razlike", smatra Knezić.

„Očekivano, najznačajniji problemi povezani su s njihovim izbjegličkim iskustvom: činjenicom da su zbog rata na teritoriju njihove zemlje bili prinuđeni napustiti svoje domove, obitelji, poslove i život koji su poznavali i živjeli. Pored toga, budući da ratni sukobi u Ukrajini traju i da su nedavno eskalirali napadi na civilnu infrastrukturu, jasno je da dominira zabrinutost i strah za članove obitelji i prijatelje koji su i dalje u Ukrajini“.

Knezić, međutim, ističe jednu specifičnost za izbjeglice iz Ukrajine, a to je da se radi uglavnom o ženama i često ženama s djecom. „S tim su povezani izazovi brige o djeci u stranoj zemlji u novim, nepoznatim okolnostima, bez obiteljske i socijalne mreže podrške“, dodaje.

DONESENA POLITIČKA ODLUKA O UKLANJANJU PREPREKA VELIKA PREDNOST

Međutim, ona ističe da je velika prednost za izbjeglice iz Ukrajine u tome što je donesena politička odluka o primjeni instituta privremene zaštite, čime je omogućeno i uključivanje djece u

predškolski odgoj i obrazovanje, „što je silno važno kako za djecu tako i za njihove roditelje“, iako su nam brojni sugovornici istaknuli problem nedostatka mjesta u vrtićima. Uključivanje u predškolski odgoj i obrazovanje nije važno samo zbog osiguravanja kontinuiteta obrazovanja, već se radi i o „osiguravanju stabilizacije, očuvanju uobičajenih životnih rutina, što je silno važno za održavanje mentalnog zdravlja.“

Međutim, određeni broj ljudi još uvijek živi u kolektivnim smještajima, a „iskustvo pokazuje da produženi boravak u takvim vidovima smještaja stvara dodatne teškoće osobama s izbjegličkim iskustvom i otežava oporavak i integraciju. Iako su u kolektivnom smještaju ljudi često jednim drugima podrška i dijele iskustvo, to je ipak način života koji nije uobičajen, česta su neslaganja i sukobi i čini se da je ovim skupinama nešto teže nego onima koji su u pojedinačnom smještaju“.

Međutim, **Natalija Lumezi** iz Isusovačke službe za izbjeglice (JRS) koja također radi s izbjeglicama iz Ukrajine smatra da je psihološku pomoć, koja je ljudima sada uistinu nasušno potrebna, lakše pružati u situacijama gdje su ljudi okupljeni u kolektivnom smještaju, s obzirom na to da je psihološku pomoć – pa i zbog ograničenog broja psihologa – lakše pružati na mjestu gdje je okupljeno više ljudi.

ŽIVOT NE TREBA STATI RADI PROCESIRANJA TRAUMATSKOG ISKUSTVA

Zanimalo nas je koliko su oni i one, a uglavnom su to one, „uskakanjem“ u radnu odjeću mogle procesuirati (ratnu) traumu koje su doživjele. Neki su već na autobusima i vlakovima za Hrvatsku tražili posao, preko prijatelja, poznanika ili društvenih mreža.

Knezić kaže da su načini prevladavanja traumatskih iskustava „vrlo različiti i povezani s brojnim individualnim faktorima“.

„Pri tom, događaji koji su potencijalno traumatski i dalje traju i osobe s kojima sam imala priliku razgovarati svakodnevno se s njima nose. To ne znači da njihov život može ili treba stati radi procesiranja traumatskog iskustva. U pravilu ljudi koji su preživjeli traumatske događaje u prošlosti od njihovih posljedica oporavljaju se u isto vrijeme radeći sve ono što je potrebno da prežive i uspostave svoj život u sadašnjosti“, ističe.

Ilustracija, foto: [PickPik](#)

Lumezi pak kaže, govoreći iz svoga iskustva, da je „puno ljudi koji su odmah počeli raditi u strašnom stresu jer su se morali naglo uključiti u poslovni proces. Uz to, ti poslovi su uglavnom jako teški, radi se o fizičkim poslovima poput pomoći u kuhinji i slično“.

OPORAVAK OD TRAUME

Oporavak od traume, kaže Knezić, predstavlja sposobnost osobe da živi u sadašnjosti i suočava se sa svakodnevnim životnim izazovima, bez preplavljenosti mislima i osjećajima povezanim s proživljenim iskustvom.

„Važni su preduvjeti oporavka ponovna uspostava sigurnosti i osnaživanje te u ovom kontekstu zapošljavanje i rad zapravo mogu značajno doprinijeti oporavku. Evaluacija različitih intervencija koju smo proveli u jednom ranijem projektu u Rehabilitacijskom centru za stres i traumu pokazala je da su osobe s traumatskim iskustvom imale značajniji pad u simptomima post-traumatskog stresnog poremećaja ako su bile zaposlene, u odnosu na one koje nisu“, ističe.

U ovom su kontekstu političke odluke koje su donesene za izbjeglice iz Ukrajine (za razliku od izbjeglica iz drugih ratom razorenih zemalja) „vrlo važne, korisne i u prilog zaštiti njihovog mentalnog zdravlja i oporavka“, kaže Knezić. Recimo, brzo i administrativno nezahjevno

priznavanje statusa privremene zaštite, što promiče princip ponovne uspostave sigurnosti, od ključne je važnosti za oporavak od traume, kao i pristup tržištu rada bez prepreka.

Možemo se onda zapitati kako u (neprekidnoj) traumi žive svi oni migranti koji nisu ostvarili "brzo i administrativno nezahtjevno priznavanje statusa privremene zaštite" te žive u vječnoj nesigurnosti.

IZBJEGLICE I MIGRANTI KAO POVEĆALO PROBLEMA U DRUŠTVU

Teškoće i problemi s kojima se suočavaju izbjeglice u Hrvatskom društvu, uključujući izbjeglice iz Ukrajine, kaže Knezić, „služe kao povećalo kroz koje uvećano i jasno vidimo sve slabosti i disfunkcionalnosti različitih javnih sustava, ne samo tržišta rada. Čini se da je zajednička crvena nit hiper-normiranost i manjak administrativnih kapaciteta da se s takvim zahtjevima nose, te tromost i indolentnost javnih sustava“.

Lumezi, primjerice, ističe nekoliko primjera majki s djecom s posebnim potrebama koje moraju raditi te teško usklađuju obiteljske i poslovne obaveze.

Jedna majka s kojom je Lumezi komunicirala ima troje djece, od čega je dvoje s posebnim potrebama. „Zamislite kakav je to stres, ona ima troje djece, mora prehranjivati obitelj, tek je dobila posao te zbog obiteljskih obveza treba izostajati s posla. Bilo bi dobro da postoji nekakva služba podrške za takve situacije. Uz to, osobe je potrebno psihički osnažiti prije nego se uključe u radni proces“, smatra Lumezi.

Žene s djecom često traže posao na pola radnog vremena; uz to koliko je to teško naći, postavlja se i pitanje je li rad na četiri sata dnevno uistinu rad na četiri sata ili poslodavci zahtijevaju duži ostanak na poslu.

SOCIO-EKONOMSKI STATUS VAŽNA ODREDNICA OD KOJE OVISE MOGUĆNOSTI I PRILIKE

Ukrajinci i Ukrajinke s kojima je Knezić imala priliku razgovarati imaju različita iskustva. Socio-ekonomski status je „važna odrednica od koje ovise mogućnosti i prilike“, kaže ona.

„Jedan broj bolje obrazovanih izbjeglica iz Ukrajine, s boljim poslovima, nastavili su raditi za svoje poslodavce na daljinu. Stječe se dojam da se pretežito radi o radnicama/cima međunarodnih kompanija. Susretala sam i visoko obrazovane Ukrajince i Ukrajinke koji u Hrvatskoj rade poslove daleko ispod svojih kvalifikacija jer im je posao nužan za preživljavanje, a nepoznavanje jezika diktira mogućnost zapošljavanja. I to je prepreka koju relevantne institucije u Hrvatskoj i dalje ne uspijevaju učinkovito riješiti.“

Naravno da ima primjera da su se izbjeglice iz Ukrajine zaposlile u skladu sa svojim kvalifikacijama, dodaje, „kako sa, tako i bez službene nostrifikacije diploma“.

Međutim, čini joj se više da je tu riječ o „želji, sposobnosti i/ili motivaciji pojedinih poslodavaca, i naravno kompetencijama samih Ukrajinki/Ukrajinaca, prije nego učinkovitoj facilitaciji javnih službi i tijela javne vlasti“. Lumezi kaže da je za Ukrajince i Ukrajinke s kojima je ona komunicirala „vrlo deprimirajuće“ to što moraju raditi poslove za koje se nisu školovali. „Ali kad na vagu staviš preživljavanje i sve druge dileme, onda jednostavno stisneš zube i ideš. Bolje to nego ništa“, kaže.

"Važna odrednica mentalnog zdravlja je perspektiva budućnosti i optimizam. Ako je osoba degradirana u odnosu na svoje kvalifikacije i kompetencije, vrlo je vjerojatno da će biti frustrirana i da je njezina perspektiva budućnosti značajno skraćena, a optimizam i nada kao zaštitni faktori kopne", zaključuje Knezić.

**Objavu ovog teksta podržala je Agencija za elektroničke medije, putem Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama u 2022.*

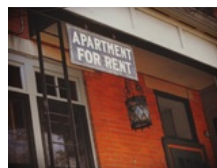
Naslovna fotografija: [AdAstra77/Radnička prava](#)
Tekst napisala:

[Matea Grgurinović](#)

VEZANI ČLANCI

U 2022. štrajkali radnici

Ukrajinska epidemiologinja

"U Dubaiju je jeftinije" –

BBC-a, New York Timesa,
Reutersa, Daily Maila...

radi kao njegovateljica:
"Prinudena sam živjeti tu jer
se nemam gdje vratiti"

Ukrajinci popunjavali rupe u
sezoni

Preporučite članak:

RADNIČKA PRAVA